

Az Iszlám Állam online térhódítása

Tóth Zoltán Balázs¹

Abstract:

The Islamic State became a global actor from a civil war, affected countries, which online presence is also a great danger beyond its military power. Stopping the islamist propaganda is a common interest for several countries, and the main actors of the events are the United States and the European Union

Keywords: Islamic State, United States of America, European Union

Absztrakt:

Az Iszlám Állam polgárháborús országokból nőtte ki magát globális tényezővé, amely katonai haderején túl az online közegben is jelentős fenyegetést jelent. Az iszlamista propaganda megfékezése az országok közös érdeke. A legaktívabb szereplők e téren az Egyesült Államok, valamint az Európai Unió.

Kulcsszavak: Iszlám Állam, Egyesült Államok, Európai Unió

¹ ORCID: 0000-0002-9999-2841

Bevezetés

Az Arab tavasz, majd a szíriai és líbiai polgárháború kibontakozása után a nemzetközi közösségnek egy újabb biztonsági kihívással kellett szembenéznie az észak-afrikai és közel-keleti régióban. Ez pedig nem más, mint az Iszlám Állam (ISIS/ISIL/IS/Daesh) rohamos térnyerése, amely 2014 júniusára egy önálló kalifátust hasított ki magának Szíria, valamint Irak államterületéből.

Az Iszlám Állam túllépett a térségben, sőt akár a világban fellelhető radikális-terrorista szervezeteken, és önálló államépítési kísérletbe kezdett, egyfajta protoállammá vált. Az államiság kritériumait² vizsgálva – államterület, állandó lakosság, kormányzat, nemzetközi kapcsolattartás képessége – az Iszlám Állam több ponton is eleget tett az a nemzetközi jogban elfogadott alapelveknek –, mégis a joghatósága alatt álló területek szinte teljes mértékben szembemennek azzal (látványosan az emberi és polgári jogok kapcsán ütköznek ki). Az államépítési kísérletnek köszönhetően az Iszlám Állam a meghódított területeire támaszkodva a világ leggazdagabb terrorszervezetévé nőtte ki magát, így jól felfegyverzett hadsereget és szakértőket toborzott magának az elmúlt években. Utóbbinak tudható be, hogy az iszlamisták egyedülálló módon aknázzák ki a virtuális teret propagandájuk terjesztésére és szimpatizánsok megnyerésére. Szemben például az Al-Kaida nevű terrorszervezettel, az Iszlám Állam tagjai immáron nyíltan vállalják kilétüket és minden nagyobb közösségi platformon aktívan építik az ismeretségi hálóikat.³

Az Iszlám Állam, mint franchise hálózat

Az Iszlám Állam több mint lokális államépítési kísérlet, mára egy konkrétan körülírható és adott jellegzetességekkel bíró „márkanévvé” vált, amely elindult a nemzetközivé válás útján. Az Iszlám Állam „törzsterületei” Szíriában és Irakban található (2015-ben becslések szerint 33.670 km²-et tartott fennhatósága alatt), azonban mint *franchise* hálózat a világ további számos részén is megjelent.

Az Iszlám Állam jelentős területeket tart ellenőrzése alatt Líbiában is. A 2011-es polgárháború idején számos radikális-militáns iszlamista csoport nőtte ki magát a tradicionálisan erős függetlenségi törekvésekkel bíró keleti országrészben.

² KARDOS Gábor – LATTMANN Tamás (szerk.): *Nemzetközi jog, Budapest, Eötvös Kiadó, 2010.*

³ SCHORI LIANG, Christina: *Cyber Jihad: Understanding and Countering Islamic State, GCSP Policy Paper 2015/2 3-4. o.*

Az Iszlám Állam líbiai magja a Barka provinciában fekvő Derna városából kezdett el építkezni. A szíriai polgárháború fellángolását követően csatlakoztak innen az Iszlám Állam szíriai és iraki csapataihoz, majd az líbiai ágat a polgárháborúból hazatérő harcosok alapították meg, akik hűségesküt fogadtak és létrehozták a „Súra Tanács az Iszlám Fiataljaiért” nevű szervezetet.⁴ Egy, közel 240 kilométer hosszú partszakaszt sikerült az ellenőrzésük alá vonni, és becslések szerint 6.500 harccsal bírnak (számuk 2015 őszéhez képest megkétszereződött).⁵ Az amerikai hírszerzés szerint az Iszlám Államhoz csatlakozni kívánó újoncoknak egyenesen a líbiai letelepedést ajánlják, mivel itt nincsenek olyan folyamatos tűz alatt, mint a közel-keleti térségben, és „nyugodtabb” körülmények között kezdenek meg munkájukat. Ugyanakkor az egymással rivalizáló, Tobruki és Tripoli kormányzat hathatós nemzetközi segítséggel 2015 decemberében tető alá hozott egy új politikai megállapodást, amely következtében megkezdődött az ország politikai újraegyesítése.⁶ 2016-ban immáron egyesített erővel indítottak offenzívát az Iszlám Állam ellen, és a katonai sikereken felbuzdulva Pan Gimun ENSZ főtitkár reálisnak tartja, hogy a terroristák vereséget szenvedjenek Líbiában.

Az Iszlám Állam további országokban is igyekszik megtelepedni, mint például Afganisztánban az egykor tálibok bástyájának tartott Nangarhar tartományban. Pakisztánban kiváltképpen az urbanizált területeken működő radikális szervezetek fejezik ki lojalitásukat, valamint az indiai és bangladesi hatóságok is bizonyítékokat találtak arra, hogy helyi militáns szervezetek aktívan kommunikálnak és terveznek közel-keleti társaikkal. Jemenben a 2015. márciusban kirobbanó polgárháború óta sikerült megerősödni az Iszlám Államnak, és bizonyítékok utalnak arra, hogy a jemeni ág vezetői a szíriai és iraki társaikkal szoros kapcsolatban állnak.⁷ Bár az országban kihívást jelent az Iszlám Állam számára a hagyományosan erősnek számító Al-Kaida, azonban véres terrorakcióival és az egyre több

⁴ SZALAI Máté: *Az Iszlám Állam Líbiában? Külgazdasági és Külügyi Intézet, E-2015/3*, <http://kki.gov.hu/download/d/ef/d0000/No%203%20Szalai%20M%C3%A1t%C3%A9%20%20%C3%ADbiai.pdf>, Letöltve: 2016. 10. 10., 7. o.

⁵ CHADLER, Adam: *Where ISIS is Doubling*, *The Atlantic*, 2016. 02. 24., Forrás: <http://www.theatlantic.com/international/archive/2016/02/isis-libya/470820/>, Letöltve: 2016. 10.10.

⁶ KINGSLEY, Patrick: *Libyan politicians sign UN peace deal to unify rival governments*, *The Guardian*, 2015. december 17 <https://www.theguardian.com/world/2015/dec/17/libyan-politicians-sign-un-peace-deal-unify-rival-governments>, Letöltve: 2016. 10.10.

⁷ ALMOSAWA, Shuaib –Fahim, Kareem – Eric Schmitt: *Islamic State Gains Strength in Yemen*, *Challenging Al Qaeda*, *NY Times*, 2015. 12. 14. http://www.nytimes.com/2015/12/15/world/middleeast/islamic-state-gains-strength-in-yemen-rivaling-al-qaeda.html?_r=0, Letöltve: 2016. 10.10.

csatlakozóval meg tudta szilárdítani pozícióját egy újabb polgárháborús országban is.

Algériában is megjelentek az Iszlám Állam sejtjei, azonban 2014 szeptembere után, amikor egy túszul ejtett francia állampolgárt lefejeztek, a hatóságok nagy erővel kezdték felszámolni a radikálisokat, többek között a helyi vezetőt, Abdelmalek Gourit is megölték. Dacára annak, hogy a szomszédos Líbiában polgárháború dúl, az Iszlám Állam Algériában a 2014-es veszteségei óta nem tudott visszaerősödni.

A földrajzi terjeszkedésen túl az Iszlám Állam igyekszik önmagát az egyetlen létező dzsihádista szervezetnek beállítani, mégha a valóságban ez nem is állja meg a helyét, sőt a rivális Al-Kaida rosszállását is kiváltotta. Mivel egyfajta ernyőszervezetet kívánnak a radikálisok létrehozni, a potenciális szövetségesekkel való kommunikáció és együttműködés kialakítása már viszonylag korán az Iszlám Állam hatalomkoncentrációs eszközévé vált. 2015-ben több jel is arra mutatott, hogy az Iszlám Állam a szintén kegyetlenségeiről híres nigériai Boko Haram nevű szervezettel fűzi szorosabbra a kapcsolatot. Az Iszlám Államhoz köthető közösségi felhasználóiókok egyenesen az Iszlám Állam Nyugat-afrikai Provinciájának neveztek a 2002-ben létrejövő szervezetet, így nem kizárt, hogy a szubszaharai térségben is meg tudta már a lábát vetni.⁸ Figyelemreméltó, hogy az Iszlám Magreb Al-Kaida csapatai is feladták korábbi kötődésüket és inkább az Iszlám Államhoz tagozódott be.⁹

Az Iszlám Állam eszköztára nem merül ki a közel-keleti és észak-afrikai államépítési kísérleten, valamint potenciális szövetségesek keresésében, hanem inspirálni, egyes esetekben pedig kifejezetten segíteni is igyekszik minden olyan dzsihádista szervezetet és egyént, aki a nyugati kultúra megsemmisítését tűzte a zászlajára.

2014. október és 2016. január között, több tucat merényletet hajtottak végre az Iszlám Állam vagy az általa inspirált egyéb szervezetek és „magányos farkasok”.¹⁰ Például Egyiptom (14 merénylet, amely közül a leghírhedtebbek a 224 halálos áldozattal járó orosz gép lelövése), Líbia (11 merénylet), Jemen (10 me-

⁸ OLADIPO, Tomi: *Analysis: Islamic State strengthens ties with Boko Haram*, BBC News, 2015. 04. 24. <http://www.bbc.com/news/world-africa-32435614>, Letöltve: 2016. 10.10.

⁹ SCHORI LIANG, i.m. 3. o.

¹⁰ 2016. 07. 18-án, egy 17 éves afgán menekült, baltával és késsel támadt egy vonat utasaira Würzburg közelében.

rénylet), Törökország (9 merénylet),¹¹ Banglades (5 merénylet), valamint a világszintű sajtóvisszhangot kapó franciaországi¹² és belgiumi merényletek.¹³

A szervezet online térnyerése kapcsán kettő aspektust érdemes vizsgálni; ezek az Iszlám Állam közösségépítési, valamint a globális médiumok hírfeldolgozási gyakorlata.

Ami az Iszlám Államot kirívóan sikeressé tette a többi terrorszervezethez képest, az a digitális tömegkommunikációs eszközök aktív kiaknázásában rejlik. A közösségi oldalak, videó megosztók és egyéb honlapok segítségével az Iszlám Állam tulajdonképpen a Föld minden Internet hozzáféréssel rendelkező lakosát képes megszólítani, és eljuttatni hozzájuk az üzeneteit. Azzal, hogy az Iszlám Állam és szimpatizánsai kiléptek a terrorszervezetek korábbi rejtőzködő életviteléből és az interaktív online jelenlétet választották, sokkal könnyebben toboroznak harcosokat és támogatókat. Kutatások bizonyítják, hogy az egyének radikalizálódása külső segítség nélkül nem fog túllépni az egyénen, viszont ha fórumok, chat-szobák, és közösségi felületeken létrehozott csoportok segítik a „tájékozódást”, már könnyebben csatlakoznak illegális csoportokhoz.¹⁴ Ehhez viszont több esetben offline közösségek kiépítésére is szükség van, legalább egy Iszlám Államhoz hű kis sejthez, ami biztosítja az egyének a valódi közösséghez tartozás élményét.

Az Iszlám Állam területfoglalásainak és kegyetlenkedéseinek jelentős hírértéke van, így a különböző médiumok is megjelenési felületet „biztosítanak” az iszlamistáknak; vezető médiumoknál sok esetben a legolvasottabb cikkek között van az Iszlám Államról megjelent egy-egy újabb hír. Ennek is köszönhető, hogy a világ számos országából tudtak harcosokat toborozni, becslések szerint 36.500 külföldi állampolgár – többen Franciaországból, Nagy-Britanniából és Németországból – utazott Szíriába és Irakba, hogy az Iszlám Állam zászlaja alatt harcolhas-

¹¹ Törökországban a helyzetet súlyosbítják a kurd kisebbség által végrehajtott támadások és merényletek is. A 2016-ban eddig hat számottevő terrortámadás közül, három, radikális kurd csoportokhoz köthető.

¹² Franciaország, az elmúlt időszakban, három véresebb terrortámadást is elszenvedett: 2015. január 7–9. között, a Charlie Hebdo szerkesztősége, valamint egy kóser bolt ellen történt támadás (utóbbi az Iszlám Államhoz köthető), 2015. november 13–14. között Párizsban, valamint 2016. július 14-én Nizzában. Utóbbi kettőt szintén az Iszlám Állam vállalta magára.

¹³ YOURISH, Karen – WATKINS, Derek – GIRATIKANON, Tom: *Where ISIS Has Directed and Inspired Attacks Around the World*, NY Times, 2016. 03. 22. http://www.nytimes.com/interactive/2015/06/17/world/middleeast/map-isis-attacks-around-the-world.html?_r=0 Letöltve: 2016. 10.10.

¹⁴ SCHORI LIANG i. m. 2. o.

son.¹⁵ Mindössze néhány év leforgása alatt az Iszlám Állam szíriai és iraki jelenléte vált minden idők legtöbb külföldi harcosával bíró fegyveres konfliktusává, a második helyre taszítva a '80-as években zajló afganisztáni konfliktust.¹⁶

Az Iszlám Állam „nyeresége” ugyanakkor nem merül ki a harcoló csapatokhoz csatlakozó emberek tömegében, hanem további szimpatizánsokat esetleg anyagi támogatókat is szerezhet, ráadásul az erősödő online jelenléttel félelmet gerjeszt a deklarált ellenségeiben. Az iszlamisták globális hálózatosodását kétségkívül az online jelenlétük erősíti meg, amelyet a jövőben más terrorszervezetek is át-emelhetnek. Igaz, a professzionálisan működő kommunikációs csatornák fenntartásához szakemberekre és tőkére (rádióállomások üzemeltetése, közösségi oldalak profiljait fenntartókra, hackerekre, fejlesztőkre) van szükség, amelyet például több szubszaharai fegyveres csoport egyelőre nem engedhet meg magának.

Hírgyártás és hírterjesztés

Az Iszlám Állam intézményesítette és egyben központosította a tömegkommunikációs csatornákat a fennhatósága alatt álló területeken. Az „al-Hayat Médiaközpont”, az „al-Furqan, al-l'tisaam” és az „Ajnad Media Foundations”, valamint az „A'maq Hírügynökség” jelentik a fő pilléreket. Ezek közösségi média-hálózatok, nyomtatott újságok, szórakoztató folyóirat – Dabiq – a rádiócsatornák és a mobil applikációk (egy ideig a Google Play Áruházban is elérhető volt a *Dawn of Glad Tidings* nevű alkalmazás) hírgyártásáért felelnek.¹⁷ A kommunikáció során ügyelnek arra, hogy több nyelven készítsék el/ sugározzák a híryanagokat, így arab, angol, török, orosz és héber nyelven egyaránt elérhetőek bizonyos tartalmak.

Az írott tartalom túl az iszlamisták nagy hangsúlyt fektetnek jó minőségű képek, valamint professzionális propagandavideók készítésére, amelyek célja az ellenség sorai között a félelemgerjesztés (brutális és teátrális kivégzések), másfelől szimpatizánsok megnyerése (az Iszlám Állam által propagált utópisztikus államtervezés, valamint az általuk képviselt erő bemutatása). Utóbbit azért tudják „ellenvélemény” nélkül bemutatni, mivel az uralt területeken kivégzik a fennálló rendszerrel kritikus újságírókat és a másként gondolkodókat.

¹⁵ WILLIAMS, Lauren: *Islamic State propaganda and the mainstream media*, 2016. február http://www.lowyinstitute.org/files/islamic-state-propaganda-western-media_0.pdf (Letöltve: 2016. 10.10.)

¹⁶ *Foreign fighter total in Syria/Iraq now exceeds 20,000; surpasses Afghanistan conflict in the 1980s*, <http://icsr.info/2015/01/foreign-fighter-total-syriairaq-now-exceeds-20000-surpasses-afghanistan-conflict-1980s/> Letöltve: 2016. 10.10.

¹⁷ WILLIAMS, i.m. 3. o.

Ezeket az anyagokat olyan felületeken igyekeznek minél több emberhez eljuttatni, mint Twitter, Facebook, Youtube, Ask.fm, Kik, Tumblr,¹⁸ és az itt létrehozott hamis profilokon keresztül a hólabda-effektus segítségével jutnak el minél több felhasználóhoz. 2014. szeptember és december között 46 ezer, az Iszlám Államhoz köthető Twitter felhasználót azonosítottak, akik 1000 feletti követővel rendelkeztek, és az átlagos felhasználókhoz képest jóval nagyobb aktivitást mutattak.¹⁹ A közösségi oldalak ugyan együttműködnek a kormányzatokkal, és törlik a radikális szervezetekhez és egyénekhez köthető fiókokat, azonban azok újabb és újabb regisztrációval visszatérnek a virtuális térbe. A Twitteren becslések szerint hetente 2000 felhasználói fiókot törölnek, viszont az Iszlám Állam közösségi fiókjait kezelő emberei és a szimpatizánsok újra és újra felbukkannak a felületen.²⁰

Az Iszlám Állam online hírterjesztő hálózatának felszámolása azért is nehéz, mivel ellentétben a hírgyártással itt egy decentralizált hálózaton keresztül munkálkodnak az egyes felhasználók, akik elkötelezettségükkel és lelkesedésükkel, sokkal jobb eredményeket produkálnak, mintha központositott csatornán keresztül zajlana a kommunikáció.

Mivel az elmúlt években szemmel látható volt az Iszlám Állam online térnyerése, az Egyesült Államokban több magas rangú vezető is figyelmeztette a közzéleményt és a döntéshozókat. A Szenátus Nemzetbiztonsági és Kormányzati Ügyekért Felelős Állandó Vizsgálati Albizottságának vezetője, Rob Portman szerint, az ország „válsághelyzetben” van, az online kommunikációs csatornákon keresztül egyre erősödő radikalizálódás miatt.²¹ Az FBI nemzetbiztonsági ágának ügyvezető igazgatója, Michael Steinbach meglátása szerint, az Iszlám Állam minden eddigi ismert terrorszervezetnél nagyobb fenyegetést jelent, mivel online jelenlétének köszönhetően olyan gyorsan tudja propaganda anyagait terjeszteni és további

¹⁸ Uo.

¹⁹ WILLIAMS i.m. 10. o.

²⁰ GLADSTONE, Rick: "Twitter Says it Suspended 10,000 ISIS-linked Accounts in One Day", *The New York Times*, 2015. 04. 09

http://www.nytimes.com/2015/04/10/world/middleeast/twitter-says-it-suspended-10000-isis-linked-accounts-in-one-day.html?_r=0. Letöltve: 2016. 10.10.

²¹ *ISIS Online: Countering Terrorist Radicalization & Recruitment on the Internet & Social Media*, Permanent Subcommittee on Investigations,

http://www.hsgac.senate.gov/subcommittees/investigations/hearings/isis-online-countering-terrorist-radicalization-and-recruitment-on-the-internet_social-media, Letöltve: 2016. 10.10.

szimpatizánsokat megnyerni, amelyre korábban nem volt példa.²² A Fordham Jogi Iskola Nemzetbiztonsági Központjának adatai szerint, a nyilvánosságra került 101, Iszlám Államhoz köthető bűncselekmény esetében az elkövetők 89 százaléka használta a közösségi média felületeit, és 69 százalékuk pedig online kapcsolatban állt a terroristákkal.²³

Katonai oldalról az Iszlám Állam felől irányuló potenciális kiber támadások kapcsán fogalmazódtak meg kételyek. Michael Rogers parancsnok szerint a dizshádisták már rendelkeznek a megfelelő szakértelemmel egy esetleges nagyobb léptékű virtuális támadás megvalósításához, amivel az Egyesült Államok kritikus infrastruktúráját is képesek lehetnek megbénítani.²⁴ 2015 decemberében Ukrajnában már történt egy hasonló támadás, amely a számítógépeket és az irányítórendszer egyes elemeit kiütve több százezer embert hagyott áramszolgáltatás nélkül.²⁵

2015 novemberében Nagy-Britannia ellen – miután az Anonymus nevű hackercsoport bosszút esküdött a Charlie Hebdo szerkesztőségénél történt vérengzés után – az Iszlám Állam bosszúból túlterheléses támadást indított. Idén áprilisban állami vezetők a nukleáris erőművek ellen végrehajtott támadásoktól kezdtek tartani. A kiber támadásokon túlmenően még nagyobb hangsúlyt fektetnek a nukleáris létesítmények és a nukleáris hulladék-feldolgozó üzemek védelmére, amelyre Nagy-Britannia idén további 10 millió fontot tervez ráfordítani.²⁶

A fentieknél sokkal kisebb volumenű, ám nem elhanyagolható támadásnak minősül, amikor helyi önkormányzati, vagy nem kormányzati honlapokat és szervereket támadnak meg az Iszlám Állam hackerei. Erre Magyarországon is számos

²² Uo.

²³ *Case by Case: ISIS Prosecutions in the United States*, Center on National Security at Fordham Law, <http://static1.squarespace.com/static/55dc76f7e4b013c872183fea/t/577c5b43197aea832bd486c0/1467767622315/ISIS+Report+-+Case+by+Case+-+July2016.pdf>, Letöltve: 2016. 10.10.

²⁴ *Browne, Ryan: Top military official warns of ISIS attacks*, CNN, 2016. 04. 05. <http://edition.cnn.com/2016/04/05/politics/isis-cyberattacks-michael-rogers/> Letöltve: 2016. 10.10.

²⁵ *Meg kell jegyezni, hogy az ehhez hasonló volumenű támadásokat államok, semmint terrorista szervezetek hajtanak végre.*

²⁶ *SLACK, James: Britain braced for ISIS cyber attacks on nuclear power plants as Cameron flies for talks with Obama on how to stop jihadis seizing radioactive material*, Daily Mail, 2016. 04. 02. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3516559/Britain-braced-ISIS-cyber-attacks-nuclear-power-plants-Cameron-flies-talks-Obama-stop-jihadis-seizing-radioactive-material.html> Letöltve: 2016. 10.10.

példa volt az elmúlt években, áldozatul esett például a Bács-Kiskun megyei Zsana község, a Pécsi Kistérségi Társulás, vagy egy kiskunhalasi cég honlapja is.

Az Iszlám Állam megfékezése

Az amerikai és orosz katonai intervenciónak köszönhetően 2016-ra az Iszlám Állam szíriai és iraki pozíciói meggyengültek, amely rányomja a bélyegét a teljes szervezet működésére. Az amerikai hadsereg becslései szerint a bombázásoknak, valamint a helyi erők offenzívájának köszönhetően jelentős területekről szorult vissza az elmúlt hónapokban, így Szíriában lakosságának 20 százalékát és Irakban közel a felét veszítette el.²⁷

Irak	Szíria
3.500-4.000 katonai tanácsadó, egyidejűleg szoros együttműködés a kormánnyal	Az Egyesült Államoknak Bassár el-Aszad kormányzata is ellenségnek számít
23.700 kiképzett iraki katona	Elbukott a mérsékelt harcosokat kiképző program
1,6 milliárd dollár és további 715 millió dolláros keret kiképzésre	1,2 milliárd dollárt fordítottak a mérsékelt erők felfegyverzésére és kiképzésekre
Kurdok, szunniták és egyéb helyi mérsékelt közösségekkel való együttműködés	Szíriai Demokratikus Erőkkel (arab-kurd) való együttműködés

*Az Egyesült Államok Iszlám Állam megsemmisítését célzó tevékenységei*²⁸

A katonai veszteségeknek köszönhetően csökkent az Iszlám Államhoz csatlakozók száma, bár mostanra becslések szerint már így is 100 országból mintegy 36.500, köztük 6.000 európai és Egyesült Államokbeli állampolgár harcol az iszlamistákkal.

A területi veszteségekkel együtt a szervezet gazdasági pozíciója is meggyengült, és az amerikai hírszerzés szerint a morál rohamosan zuhan. Ettől függetlenül az Iszlám Állam továbbra is világméretű fenyegetést jelent, ráadásul mind több, a fejlett országokban végrehajtott terrorcselekményt vállalt magára az elmúlt időszakban.

²⁷ BLANCHARD, Christopher M. – HUMUD, Carla E.: *The Islamic State and U.S. Policy*, Congressional Research Service, 2016. június 27. <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R43612.pdf> 1. o. Letöltve: 2016. 10.10.

²⁸ BLANCHARD–HUMUD i.m. 7–15. o.

Az Iszlám Állam elleni harcot azonban nemcsak fegyveresen, hanem a virtuális térben is meg kell vívni. A szervezet egyik hatékony ütőkártyája ugyanis nem más, mint a nyilvánosság, és a felhasználók százezrei szerte a világban. Azokat az eszközöket, amelyek alkalmasak az Iszlám Állam propagandájának terjesztésére és további hívek szerzésére, ugyanúgy az ellenfelei birtokják, ráadásul a közösségi platformok szolgáltatóival együttműködve, vagy azokra ráhatással az államok hatékonyabban tudják felkutatni a radikális felhasználókat.

A terrorizmussal összefüggő tevékenységek virtuális nyomon követése nem új keletű. Az ENSZ már 2005-ben az 1624. számú Biztonsági Tanács határozatával²⁹ ösztönözte az államokat arra, hogy a nemzetközi jogot betartva a virtuális térben is hatékonyan lépjenek fel a terroristák ellen. Ennek tükrében az Egyesült Államok egy 2008-as törvénnyel igyekezett hatékonyabban gátat szabni a radikálisok online térnyerésének,³⁰ és az Európai Unió is hasonlóképpen a radikális irányzatok megfékezését helyezte kilátásba. Már 2010-ig bezáróan is megfigyelhető volt a terrorista szervezetekhez köthető tartalmak és a közösségi platformokon létrehozott fiókok blokkolása, és ugyanebben az évben Nagy-Britanniában létrehozták a Terrorizmus Elleni Irányító Egységet, amely a vállalatokkal együttműködve igyekezett visszaszorítani mindennemű terrorizmussal összefüggő online tevékenységet.

Az Iszlám Állam online expanziója viszont soha nem látott kihívások elé állította az országokat, így újabb intézkedések meghozatalára sarkallta a fejlett országokat, valamint az Európai Uniót. 2015. február 17-19. között a Fehér Házban megtartott Erőszakos Extrémizmus Elleni Csúcstalálkozón döntés született arról, hogy minden lehetséges belföldi és nemzetközi eszközzel útját kell állni a radikálisok toborzásának, valamint annak, hogy üzeneteik eljussanak a felhasználókhoz.³¹

A csúcstalálkozó nyomán 2015 áprilisában az Európai Unió vezetői felállítottak az Europol-on belül egy új szervezeti egységet, amely fő feladata az online terroristaellenes tevékenység megvalósítása és akciók kivitelezése. Az egység azon túl, hogy azonosítja a potenciális online fenyegetéseket és feltérképezi az extrémista és dzsiháditák szervezetek tevékenységét, felveszi az Internetszolgáltatókkal is a kapcsolatot a radikális tartalmak hathatósabb visszaszorítása érdeké-

²⁹ <http://www.state.gov/j/ct/rls/other/un/65761.htm> (Letöltve: 2016. 10.10.)

³⁰ H.R. 6304, 2008. július 9. <https://www.govtrack.us/congress/bills/110/hr6304/text> (Letöltve: 2016. 10.10.)

³¹ <http://www.state.gov/j/cve/index.htm> (Letöltve: 2016. 10.10.)

ben.³² Az egység operatív segítséget nyújt az egyes tagállamoknak, miként vehetik fel hatékonyan a harcot – mindezt elemzésekkel alátámasztva – a radikális csoportok és személyek online tartalmai ellen.

2015 szeptemberében újabb csúcstalálkozót tartottak az Iszlám Állam, valamint az extrémisták visszaszorítására, ezúttal New Yorkban mintegy 100 ország, 20 multilaterális szervezet és 120 civil szervezet bevonásával. A csúcstalálkozón két dimenzióban került az Iszlám Állam elleni fellépés megtárgyalásra: egyfelől az általa uralt területek visszavétele, valamint a globalizálódásának megállítása. Utóbbihoz olyanokat lehet sorolni, mint a terroristák utazása és pénzügyi támogatói elé újabb akadályok emelése az ENSZ Biztonsági Tanácsának 2178. számú határozata alapján. Az Iszlám Állam „teljes megsemmisítését” célzó intézkedések eszköztára igencsak széles. Helyet kapnak köztük pénzügyi szankciók, katonai akciók kivitelezése, katonai tanácsadók küldése – mára 18 országból mintegy 5.000 fő segít az iraki kormánzatnak –, a visszahódított területekre a lakosság visszaköltöztetése, valamint a helyi erők felfegyverzése.³³ Utóbbinak köszönhetően jutottak további fegyverekhez, illetve kiképzéshez, a kurd pesmergák³⁴ és szunnita törzsek is, amelyek azon túl, hogy jelenleg stratégiai szereplőknek számíthatnak, fejtörést okozhatnak a jövőben, mint potenciális függetlenségi mozgalmakat támogató militáns csapatok.

A fenti eseményeknek, illetve intézkedéseknek köszönhetően a radikális csoportok, és kiváltképpen az Iszlám Állam online mozgástere szűkülő tendenciát mutat. A Twitteren, amely az Iszlám Állam kiemelt kommunikációs csatornája, 2014. óta számottevő változások tapasztalhatók. Az elmúlt két évben 45 százalékkal csökkent az Iszlám Állam jelenléte a felületen. Ráadásul a korábbi átlagosan egy felhasználó/1.500 követő helyett mára egy felhasználó/300 követőre csökkent, köszönhetően a folyamatos profilmegszüntetéseknek.³⁵ Jóllehet nem

³² *Europols Internet Referral Unit to combat terrorist and violent extremist propaganda, Europol*, <https://www.europol.europa.eu/content/europol%E2%80%99s-internet-referral-unit-combat-terrorist-and-violent-extremist-propaganda> (Letöltve: 2016. 10.10.)

³³ *Leaders' Summit on Countering ISIL and Violent Extremism, 2015. szeptember 29.* <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/09/29/leaders-summit-countering-isil-and-violent-extremism> (Letöltve: 2016. 10.10.)

³⁴ *Az iraki Kurdisztán autonóm régió fegyveres ereje, amely a Kurd Demokratikus Párt, valamint a Kardisztáni Hazafias Unió egységeit tömöríti. A Pesmerga nem lebecsülendő ellenfél, 2003-ban az iraki háború során aktív részesei voltam Szaddám Husszein elfogásának, valamint Osama Bin Laden egyik kulcsemberét is ők kerítették kézre, aminek köszönhetően az Egyesült Államok levadászhatta a hírhedt terrorista vezért.*

³⁵ *KLAPPER, Bradley: AP: Islamic State's Twitter traffic drops amid US effort, AP, 2016. július 9.* <http://bigstory.ap.org/article/21c9eb68e6294bdfa0a099a0632b8056/ap>

létezik formális megállapodás az Egyesült Államok kormánya, valamint a Twitter között, mégis új megvilágításba helyezte a felhasználói szabályokat, amely értelmében minden, terrorizmussal összefüggő anyagot eltávolít a felületről. Ennek köszönhetően 2015-ben 125.000 felhasználói fiókot szüntettek meg.

Az Egyesült Államok nagy hangsúlyt fektet az Iszlám Állam idealizált világképét meghazudtoló írások, képek és videók, politikusok által közzétett nyilatkozatok terjesztésére is. Eleinte angol nyelven készítették ezeket az anyagokat, ami viszont a célközönség körében a nyelvismeret hiánya okán erőtlennek bizonyultak, így több éve már arab nyelvre fordítják le az üzeneteket. Az AP kimutatása szerint az online közegben 2015-ben már 6:1 arányban voltak fellelhetők az Iszlám Állam ellenes, illetve az Iszlám Állam párti anyagok, ami a korábbi évekhez képest jelentős előrelépésnek bizonyult.

Az Európai Uniót a földrajzi helyzetéből fakadóan sokkal erőteljesebben érinti a menekültválság, az Iszlám Állam terroristáinak beszivárgása, valamint terrorakciók kivitelezése, mint az Egyesült Államokat. Dacára a megállapításnak, az Európai Unió döntéshozói 2015-ben hosszú hónapokon keresztül nem tudtak alternatívát felmutatni a menekültválság kezelésében, és végül a balkáni útvonal a Törökországgal való megállapodásnak köszönhetően került többé-kevésbé felszámolásra. A 2016. júliusi puccskísérlet ugyanakkor átfogó politikai intézkedéseket eredményezett Törökországban, amely következtében az Európai Unió mind inkább távolodik a balkáni útvonalat lezáró országtól, és a felek között újabb követelések látnak napvilágot.

Szintén 2015-ben az Európai Bizottság kiadta a Biztonságról szóló Európai Agendát, amely a 2015-2020-as időszakra biztosít a tagállamokkal együttműködési platformot a terrorizmus, szervezetbűnözés, valamint kiberbűnözés felszámolására³⁶.

-exclusive-islamic-states-twitter-traffic-plunges Letöltve: 2016. 10.10.

³⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4865_en.htm Letöltve: 2016. 10.10.

Az Agenda az alábbi cselekvési területeket jelöli

Cél	Beavatkozás
Radikalizálódás felszámolása	Az Európai Bizottság Kiválósági Központot állít fel, amely további gyakorlatokat gyűjt a radikalizmus felszámolására a már 2011-ben létrehozott Radikalizmus Észlelő Hálózaton (RAN) felül
Terrorizmusról szóló kerethatározat felülvizsgálata	Kiváltképpen az idegen harcosokra vonatkozó jogi szabályozás érdemel átgondolást, amely kapcsán harmadik országokkal kell aktív kommunikációt megvalósítani ³⁷
Pénzügyi ellehetetlenítés	A jövőben hathatósabb együttműködést igényel több uniós intézmény között
IT szektor képviselőivel aktívabb párbeszéd	2015-ben az Európai Bizottság útjára indította az EU Fórumot, amely a főbb szolgáltatókkal együtt veszi fel a harcot a terroristák propagandájának terjedésével szemben
Szigorúbb szabályozás lőfegyverekre	A lőfegyverek csempészése és újraélesztésére szigorúbb jogi keretet kell megalkotni, szorosan együttműködve harmadik országokkal
Kiberbűnözés elleni eszközök megerősítése	Kiváltképpen a nyomozati munkára fókuszálva, hogy a radikális tartalmak azonosítása után a jövőben könnyebb legyen a forrást elszigetelni
Europol kapacitásainak bővítése	Az Európai Antiterrorista Központ létrehozása a várakozások szerint hatékonyabban fogja felvenni a terrorizmus elleni harcot.

Forrás: Európai Bizottság honlapja³⁸

A fenti intézkedéssorozat logikájára fűzhető fel az Európai Parlament és a Tanács 2016/1148 számú irányelve, amely a hálózati és információs rendszerek biztonságáról rendelkezik.³⁹

³⁷ 2015-ben az Európai Unió 10 millió eurót különített el a Magreb-övezetből érkező külföldi harcosok megállítására, valamint az észak-afrikai, közel-keleti és nyugat-balkáni harcos-áramlási útvonalak felszámolására. Forrás: EU provides 10 million to counter radicalisation in the Sahel-Maghreb and stem the flow of foreign fighters from North Africa, the Middle East and Western Balkans, Europa.eu, 2015. 04. 28. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4866_en.htm (Letöltve: 2016. 10.10.)

³⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4865_en.htm Letöltve: 2016. 10.10.

³⁹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.194.01.0001.01.HUN&toc=OJ:L:2016:194:TOC Letöltve: 2016. 10.10.

A fenti intézkedések ellenére az Iszlám Állam digitális anyagai már Brüsszelben és Strasbourgban is felütötték a fejüket, mégpedig az uniós intézményeket kiszolgáló sofőrszolgálat két emberénél találtak CD-n különböző propagandaanyagokat⁴⁰. A terroristák hálózatos terjeszkedése tehát már elérte azokat az intézményeket is, amelyek kifejezetten a szervezet elleni küzdelmet igyekeznek felvenni.

Kitekintés

2015-ben 1,3 millió menedékkérelmet benyújtó menekült és gazdasági bevándorló érkezett az Európai Unió, Norvégia és Svájc területére,⁴¹ amely soha nem látott lehetőséget biztosított az Iszlám Államnak arra, hogy katonáit komolyabb erőforrások nélkül bejutassa az ellenségnek deklarált országok földjére.

A tanulmányban ismertetett intézkedések ellenére az Iszlám Állam globális szereplőként továbbra is állandó nyomás alatt tartja a fejlett országokat a potenciális terrorista sejtjeivel, valamint a neki hűségesküt tévő magányos farkasokkal. Összehasonlításképpen, amíg 2009. és 2013. között 1010 időben felszámolt kísérlet, és 38 halálos áldozattal járó támadás érte az uniót,⁴² addig az elmúlt években ugrásszerűen megnövekedtek a sikeresen kivitelezett akciók, így az európai államoknak soha nem látott terrorfenyegetettséggel kell szembenéznie.

Hasonlóképpen a terroristák expanziójának kedvez a globális Internet-fogyasztási szokások átalakulása. Naponta több mint 294 milliárd e-mailt és 5 milliárd telefonos üzenetet váltanak a felhasználók,⁴³ ami hasonlóan a terroristák menekültek közé történő beszivárogtatásához, megfelelő közeget biztosít, a kommunikációhoz. Az elkövetkező öt évben számítások szerint háromszorosára nő az adatforgalom a világban, 2020-ra pedig az okos eszközök adatforgalma

⁴⁰ MÜLLET, Peter: *EU Security Scare: Islamic State Propaganda Found on Parliament Drivers*, Spiegel, 2016. 04. 18. <http://www.spiegel.de/international/europe/islamic-state-propaganda-found-on-european-parliament-drivers-a-1087747.html> Letöltve: 2016. 10.10.

⁴¹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:First_time_asylum_applicants_in_the_EU-28_by_citizenship,_Q1_2015_%E2%80%93_Q1_2016.png Letöltve: 2016. 10.10.

⁴² *EU fight against terrorism*, Európai Bizottság honlapja, <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/?lang=hu> Letöltve: 2016. 10.10.

⁴³ *Cyber security in the European Union, Briefing*, European Parliamentary Research Service, 2013. 11. 12.

megelőzi a személyi számítógépekét.⁴⁴ A Közel-Keleten és Afrikában – ahol számos militáns, iszlamista és egyéb terrorista szervezet éli mindennapjait – 2015. és 2020. között az adatforgalom átlagos éves növekedési üteme 41 százalék lesz, amivel informatikai szempontból a világ legdinamikusabban fejlődő térségévé fog előlépni.⁴⁵ Nyilvánvaló, hogy a több felhasználó és a várható nagyobb sávszélesség, új lehetőséget fog biztosítani a radikális szervezetek számára céljaik elérésére, éppen ezért a fejlett országoknak fel kell készülniük az innen érkező, egy esetlegesen még komolyabb potenciális fenyegetésre.

Felhasznált irodalom

- Almosawa, Shuaib – Fahim, Kareem – Schmitt, Eric: Islamic State Gains Strength in Yemen, Challenging Al Qaeda, NY Times, 2015. 12. 14. http://www.nytimes.com/2015/12/15/world/middleeast/islamic-state-gains-strength-in-yemen-rivaling-al-qaeda.html?_r=0
- Blanchard, Christopher M. – Humud, Carla E.: The Islamic State and U.S. Policy, Congressional Research Service, 2016. június 27. <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R43612.pdf>
- Browne, Ryan: Top military official warns of ISIS attacks, CNN, 2016. 04. 05. <http://edition.cnn.com/2016/04/05/politics/isis-cyberattacks-michael-rogers/>
- Case by Case: ISIS Prosecutions in the United States, Center on National Security at Fordham Law, <http://static1.squarespace.com/static/55dc76f7e4b013c872183fea/t/577c5b43197aea832bd486c0/1467767622315/ISIS+Report+-+Case+by+Case+-+July2016.pdf>
- Chadler, Adam: Where ISIS is Doubling, The Atlantic, 2016. 02. 24, Forrás: <http://www.theatlantic.com/international/archive/2016/02/isis-libya/470820/>
- Cisco Visual Networking Index: Forecast and Methodology, 2015-2020. White Paper, Cisco, <http://www.cisco.com/c/dam/en/us/solutions/collateral/service-provider/visual-networking-index-vni/complete-white-paper-c11-481360.pdf>
- Europol's Internet Referral Unit to combat terrorist and violent extremist propaganda, Europol,

⁴⁴ Cisco Visual Networking Index: Forecast and Methodology, 2015-2020. White Paper, Cisco, <http://www.cisco.com/c/dam/en/us/solutions/collateral/service-provider/visual-networking-index-vni/complete-white-paper-c11-481360.pdf> Letöltve: 2016. 10.10.

⁴⁵ Uo.

- <https://www.europol.europa.eu/content/europol%E2%80%99s-internet-referral-unit-combat-terrorist-and-violent-extremist-propaganda>
- Foreign fighter total in Syria/Iraq now exceeds 20,000; surpasses Afghanistan conflict in the 1980s, <http://icsr.info/2015/01/foreign-fighter-total-syriairaq-now-exceeds-20000-surpasses-afghanistan-conflict-1980s/>
 - Gladstone, Rick: "Twitter Says it Suspended 10,000 ISIS-linked Accounts in One Day", The New York Times, 2015. 04. 09 http://www.nytimes.com/2015/04/10/world/middleeast/twitter-says-it-suspended-10000-isis-linked-accounts-in-one-day.html?_r=0.
 - ISIS Online: Countering Terrorist Radicalization & Recruitment on the Internet & Social Media, Permanent Subcommittee on Investigations, http://www.hsgac.senate.gov/subcommittees/investigations/hearings/isis-online-countering-terrorist-radicalization-and-recruitment-on-the-internet_social-media
 - Leaders' Summit on Countering ISIL and Violent Extremism, 2015. szeptember 29. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/09/29/leaders-summit-countering-isil-and-violent-extremism>
 - Kardos Gábor – Lattmann Tamás (szerk.): Nemzetközi jog, Budapest, Eötvös Kiadó, 2010.
 - Kingsley, Patrick: Libyan politicians sign UN peace deal to unify rival governments, The Guardian, 2015. december 17. <https://www.theguardian.com/world/2015/dec/17/libyan-politicians-sign-un-peace-deal-unify-rival-governments>
 - Klapper, Bradley: AP: Islamic State's Twitter traffic drops amid US effort, AP, 2016. július 9. <http://bigstory.ap.org/article/21c9eb68e6294bdfa0a099a0632b8056/ap-exclusive-islamic-states-twitter-traffic-plunges>
 - Oladipo, Tomi: Analysis: Islamic State strengthens ties with Boko Haram, BBC News, 2015. 04. 24. <http://www.bbc.com/news/world-africa-32435614>
 - Schori Liang, Christina: Cyber Jihad: Understanding and Countering Islamic State, GCSP Policy Paper 2015/2
 - Slack, James: Britain braced for ISIS cyber attacks on nuclear power plants as Cameron flies for talks with Obama on how to stop jihadis seizing radioactive material, Daily Mail, 2016. 04. 02. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3516559/Britain-braced-ISIS-cyber-attacks-nuclear-power-plants-Cameron-flies-talks-Obama-stop-jihadis-seizing-radioactive-material.html>
 - Szalai Máté: Az Iszlám Állam Líbiában? Külgazdasági és Külügyi Intézet, E-2015/3, <http://kki.gov.hu/download/d/ef/d0000/No%203%20Szalai%20M%C3%A1t%C3%A9%20%C3%ADbiai.pdf>

- Williams, Lauren: Islamic State propaganda and the mainstream media, 2016. február http://www.lowyinstitute.org/files/islamic-state-propaganda-western-media_0.pdf
- Yourish, Karen –Watkins, Derek – Giratikanon, Tom: Where ISIS Has Directed and Inspired Attacks Around the World, NY Times, 2016. 03. 22. http://www.nytimes.com/interactive/2015/06/17/world/middleeast/map-isis-attacks-around-the-world.html?_r=